

УДК 332.1
JEL: E66; L51
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-44-50>

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІЙ

©2024 БУРИК М. М.

УДК 332.1
JEL: E66; L51

Бурик М. М. Механізми публічного управління забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки територій

Для стрімкої та успішної регенерації української економіки на тлі кризових політично-суспільних явищ та умов невизначеності, а також ефективної її трансформації в євроінтеграційному аспекті, необхідною вбачається інтенсифікація безпекових процесів у інвестиційній сфері. Дослідження присвячене системній та комплексній дефініції специфіки управління безпекою інноваційної та інвестиційної сфери територіального розвитку в умовах невизначеності. У статті проаналізовано стратегію та систему фінансового інструментарію забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України в концепті потенціалу сучасних механізмів публічного управління. Реалізовано аналітику сутності феномену інвестиційно-інноваційної безпеки, на основі чого сформовано якісну оцінку меж функціоналу інвестиційної та інноваційної діяльності як компоненти економічної безпеки. Доведено, що в реаліях обмеження публічних фінансів ефективним вбачається створення матеріально-фінансових стимулів розвитку територій у сфері інновацій. Виокремлено інтенсифікацію рівня впровадження новітніх технологій як пріоритетний чинник зростання випуску інноваційної продукції. Встановлено, що реалізація наявного інноваційного потенціалу територій вбачається ефективною в разі розширення можливостей інвестиційної діяльності. Обґрунтовано доцільність позиціонування концепту інвестиційно-інноваційної безпеки як однієї з гарантій економічної безпеки територій; сформовано теоретико-методологічні підходи до розкриття її значення, сутності та специфіки. Досліджено функціонал інвестиційно-інноваційної безпеки в концепті підвищення рівня конкурентоспроможності держави. Проаналізовано доцільність і перспективи застосування інноваційних електронних систем, можливостей сучасних засобів та технологій для оптимізації системи публічного управління в галузі забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки. Результати дослідження мають певний практичний функціонал у концепті трансформації сучасної управлінської парадигми на засадах публічності та збалансованого розвитку.

Ключові слова: стратегія інноваційного розвитку, публічний менеджмент, цифрова оптимізація, інвестиційний клімат, інноваційна продукція.

Табл.: 1. **Бібл.:** 12.

Бурик Мирослав Мирославович – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: mir23.lviv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8939-1324>

UDC 332.1
JEL: E66; L51

Buryk M. M. Mechanisms of Public Administration to Ensure Investment and Innovation Security of Territories

For the rapid and successful regeneration of the Ukrainian economy against the background of crisis political and social phenomena and conditions of uncertainty, as well as its effective transformation in the European integration aspect, it is necessary to intensify security processes in the investment sphere. The study is devoted to a systematic and comprehensive definition of the specifics of managing the security of the innovation and investment sphere of territorial development under conditions of uncertainty. The article analyzes the strategy and system of financial instruments for ensuring investment and innovation development of Ukrainian regions in the conception of the potential of modern public administration mechanisms. The article analyzes the essence of the phenomenon of investment and innovation security, on the basis of which a qualitative assessment of the limits of the functionality of investment and innovation activities as components of economic security is formed. It is proved that in the realities of restriction of public finances, the creation of material and financial incentives for the development of territories in the sphere of innovation is seen as efficient. It is determined that the realization of the existing innovative potential of territories is considered efficient in the case of expanding the possibilities of investment activity. The expediency of positioning the conception of investment and innovation security as one of the guarantees of economic security of territories is substantiated, theoretical and methodological approaches to disclosing its meaning, essence and specificity are formed. The functional of investment and innovation security in the conception of increasing the level of competitiveness of the State is studied. The author analyzes the feasibility and prospects of using innovative electronic systems, the capabilities of modern tools and technologies to optimize the public administration system in the field of investment and innovation security. The results of the study have a certain practical functionality in the conception of transformation of the modern management paradigm on the basis of publicity and balanced development.

Keywords: strategy of innovative development, public management, digital optimization, investment climate, innovative products.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 12.

Buryk Myroslav M. – PhD (Public Administration), Associate Professor of the Department of Management and Business Administration, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (57 Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: mir23.lviv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8939-1324>

Процес трансформації стратегії економічного територіального розвитку України вимагає реалізації технологічної модернізації, імплементації інноваційних рішень і стимулювання інвестиційної діяльності. Окреслена стратегія включає розроблення та впровадження стратегій інноваційного розвитку територій, із одночасним гарантуванням належного рівня безпеки.

Інвестиційно-інноваційна складова займає чільне місце в системі національної економічної безпеки. Необхідність реалізації ретельної аналітики досліджуваної компоненти зумовлена активними процесами інтеграції національної економіки до глобального економічного простору та фінансових ринків.

Науково-методологічний фундамент досліджуваної проблематики закладено дослідниками, чії наукові пошуки зосереджені на впровадженні принципів публічного управління в контексті реалізації безпеки в загально-національному та регіональному аспектах. Зокрема, українськими вченими В. Гнатенком [1], Н. Даміровим [2], О. Пархоменко-Куцевіл [3] ґрунтовно проаналізовано засади публічного управління у сфері безпеки інноваційної та інвестиційної діяльності, висвітлено концептуальні засади відповідних стратегій із залученням функціоналу інформаційних засобів у системі державного управління безпековими процесами.

Із огляду на значущий вплив кризових явищ і нестабільність соціально-економічного середовища, проблематика публічного управління забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки наразі набуває особливої актуальності для України, адже ця сфера вимагає подолання наявних структурних деформацій, впровадження першочергових інновацій, формування сприятливого інвестиційного клімату.

Потенціал парадигми публічного управління в контексті інвестиційно-інноваційної безпеки сьогодні активно досліджується в наукових колах. Зокрема, деякі праці сучасних науковців зосереджено на аналітиці специфіки функціонування інноваційних механізмів публічного управління (М. А. Мащенко, О. М. Клименко, О. Ф. Лісна, О. О. Пономаренко [4]), а також суб'єктивізації безпекової політики та процесів її регулювання в межах парадигми державного управління (В. Загурська-Антонюк [5]). Українські вчені переважно займаються вивченням концепції публічного управління в галузі інноваційно-інвестиційної безпекової політики в концепті комплексності та системності (М. Д. Романюк, Н. В. Судук, Є. В. Бушинський [6]). Окремі науковці, у тому числі В. В. Біркентале, В. М. Василенко [7], аналізуючи сутнісні аспекти процесу публічного управління, розкладають його на певні функціональні напрямки, що реалізуються у сферах інвестицій та інновацій.

Вченими P. Putera, I. Widianingsih, S. Ningrum, Y. Rianto [8] зацентровано, що потенціал управлінської парадигми в аспекті публічності повною мірою може реалізуватися лише за умови стабілізації основних соціально-економічних і політичних чинників впливу. Значущими напрацюваннями останнього періоду є роботи авторства Е.-Н. Klijn, J. F. M. Korpenjan [9], А. El-Muhammady [10], Р. Henman [11], котрі репрезентують інноваційні концептуальні підходи до управління безпековими процесами за посередництвом інструментарію цифрової оптимізації та штучного інтелекту.

Проте, незважаючи на значні досягнення вчених, багато питань у межах досліджуваної проблематики залишаються невирішеними. Аспекти розроблення алгоритму успішної реалізації сучасних можливостей публічного управління щодо забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки в умовах глобальних викликів та криз сучасності, а також використання можливостей цифровізації, на сьогодні залишаються недостатньо вивченими, потребуючи подальшого наукового дослідження.

Метою дослідження обрано обґрунтування особливостей механізмів формування та реалізації інвестиційно-інноваційної безпеки в концепті публічного управління.

Робота над дослідженням реалізовувалась на основі принципів комплексності та системності наукових досліджень, що дало можливість проаналізувати об'єкт дослідження як цілісну систему, з низкою взаємозв'язків та взаємозалежностей. Методи аналізу та синтезу застосовані для ідентифікації факторів та етапів розвитку досліджуваного об'єкта, а також його визначальних елементів. Індукція використана з метою прогнозування показників перспективного розвитку. Метод наукової абстракції застосовано для формування теоретичних узагальнень, уточнення понятійного апарату, виділення основних понять і категорій, формування висновків дослідження. За допомогою формалізації здійснено структурування принципів, функцій, завдань та пріоритетів публічного управління у сфері інвестиційно-інноваційної безпеки. Метод конкретизації було вжито для позиціонування ефективності та доцільності підвищення ролі публічного управління в безпековій політиці, для ідентифікації оптимальних рішень та умов щодо оптимізації системи публічного менеджменту в галузі.

Інвестиційно-інноваційна безпека створює оптимальні передумови для ефективної реалізації соціально-економічної взаємодії в аспекті науково-технічного поступу шляхом активної інвестиційної та інноваційної діяльності. Феномен інвестиційно-інноваційної політики оперує специ-

фікою середньострокових і довгострокових стратегій економічного зростання. При цьому в базисі стратегії середньострокового економічного зростання лежить забезпечення передумов у аспектах можливості максимального використання ресурсного потенціалу, формування умов для ефективної інвестиційної діяльності, нівелювання відтоку фінансових ресурсів [11].

Одними з найважливіших індикаторів інвестиційно-інноваційної безпеки на сьогодні вбачається здатність реалізовувати розширене відтворення основного капіталу та підтримка здорового конкурентного середовища. Вагома роль відводиться також стану інвестиційного клімату й ефективності нормативно-правового та управлінського державного регулювання економіки в країні.

Основними критеріями інвестиційно-інноваційної національної безпеки позиціонується комплекс індикаторів, які визначають граничні показники інвестиційної діяльності, при надмірному перевищенні яких вбачається неможливим забезпечення стабільного економічного розвитку згідно з цілями стійкого поступу. Необхідно зазначити, що кількісні критерії безпеки загального стану економічної сфери не можуть виходити за межі значень порогових індикаторів інвестиційно-інноваційної сфери. Інвестиційна безпека знаходить практичний вимір у кількісному та якісному напрямках. При цьому, необхідним для їх досягнення вбачається забезпечення низки передумов, зокрема:

- ✦ реалізація розширеного відтворення основного капіталу;
- ✦ дотримання граничної норми інвестування задля ефективного відтворення науково-технічного та інтелектуального потенціалу;
- ✦ підтримання конкурентоспроможності економіки;
- ✦ гарантування зростання ВВП;
- ✦ створення стратегічних резервів;
- ✦ забезпечення регенерації природних ресурсів.

Основними індикаторами, що визначають інвестиційну складову інвестиційно-інноваційної безпеки, є:

- ✦ частка іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій країни;
- ✦ питома вага в загальному обсязі капіталовкладень;
- ✦ рівень покриття потреби в інвестиційних ресурсах грошовою масою;
- ✦ співвідношення портфельних і прямих інвестицій;
- ✦ обсяг іноземних інвестицій на душу населення;

- ✦ оцінка ризиків інвестиційних проєктів;
- ✦ частка бюджетних коштів у вартості інвестиційного проєкту.

При цьому варто зазначити, що питома вага в загальному обсязі капіталовкладень визначає належний рівень відновлення основних фондів, а загальний обсяг інвестицій, складений внутрішніми капітальними та іноземними інвестиціями, повинен становити 20–25% від ВВП.

Інвестиційна безпека позиціонується як показник синергії внутрішніх та іноземних інвестицій, що гарантує довгострокову позитивну економічну динаміку, формації інноваційної інфраструктури та активного фінансування науково-технічного інноваційного поступу. Для ефективної діагностики рівня актуальної інвестиційно-інноваційної безпеки за основу доцільно приймати низку індикаторів та допустимі порогові значення для них, визначені в національному правовому полі Методикою щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [12] (табл. 1).

Одним із максимально важливих індикаторів, що характеризує рівень інвестиційно-інноваційної безпеки та ступінь розвитку країни загалом, є відношення обсягу інвестицій у основний капітал до ВВП. Успішний міжнародний практичний досвід переконливо засвідчує, що основним каталізатором стабільного економічного поступу національної економіки служать інвестиції в основний капітал, середньорічні значення яких мають бути в межах 19–25% від показника ВВП.

Динаміка інвестиційних вкладень суттєво впливає на обсяг національного виробництва та рівень зайнятості населення. При цьому максимальна порогова величина показника інвестиційної безпеки є відповідною стадії економічного реформування, коли існує потреба у значних інвестиціях. На етапі стабільного розвитку економічної системи порогове значення показника інвестиційної безпеки може бути суттєво нижчим. У 2023 р. реальний ВВП України виріс, за різними оцінками, на 5–5,5%. Це явище позиціонується відновлювальним зростанням після стрімкого падіння на 28,8% у 2022 р. Проте, незважаючи на активне відновлення, ВВП ще приблизно на чверть менший, ніж у 2021 р.

Забезпечення інвестиційно-інноваційної національної безпеки вимагає збалансованості між прагненням інтенсифікувати залучення інвестицій та зосередженістю їх припливу у високотехнологічні галузі економіки. У середньому близько 90% від усього обсягу капітальних інвестицій припадає на промисловість, торгівлю, сільське господарство та будівництво. Хоча наразі на перший план виходять високоінтелектуальні сфери економічної

Індикатори та порогові значення інвестиційно-інноваційної безпеки України

Індикатор, одиниця виміру	Характеристичні значення індикатора				
	критичне	небезпечне	незадовільне	задовільне	оптимальне
Валове нагромадження основного капіталу, % ВВП	18	20	23	25	30
Відношення вартості нововведених основних засобів до обсягу капітальних інвестицій, %	55	65	70	75	85
Інтегральний індекс інвестиційної сприятливості бізнес-середовища, %	50	60	70	80	90
Відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП, %	4	4,5	5	6	7
Відношення кредитів, наданих нефінансовим корпораціям і домашнім господарствам на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості, % ВВП	10	13	15	20	25
Частка продукції, що була реалізована на конкурентних ринках країни, відсотків загального обсягу продукції (станом на початок року)	20	55	60	70	80
Розмір економіки України, % до світового ВВП	0,15	0,2	0,5	1,5	2,5

Джерело: складено автором на основі [12].

діяльності, що вимагає відповідної переорієнтації процесу інвестування.

Однією із причин відставання темпів приросту інвестицій є негативна динаміка значень індикатора інтегрального індексу інвестиційної сприятливості бізнес-середовища. Серед вагомих чинників-дестимуляторів щодо ділової активності та намірів розширеного відтворення шляхом придбання нових основних засобів – фінансові обмеження та недостатній попит.

Варто зауважити, що використання власних коштів як пріоритетного джерела фінансування капітальних інвестицій, особливо в розмірі до 70–80% від загального обсягу, не є гарантом високого рівня фінансової спроможності. Навпаки, таке явище свідчить здебільшого про нестачу альтернативних внутрішніх інвестиційних ресурсів для розширеного відтворення виробництва, що вбачається одним із найбільш впливових дестабілізаційних чинників соціально-економічного поступу.

Щодо індикатора розмірності економіки України у світовому ВВП, варто зазначити, що він

є відбиттям загального стану та місця національної економічної системи у світовій спільноті. При цьому розмір економіки у світовому ВВП не може бути значним за сповільнених темпів її розвитку, а високі темпи розвитку можливі за інших рівних умов, передусім – за високих щорічних темпів інвестування (не менше 6–9%).

Важливість інвестиційно-інноваційного поступу набуває постійної інтенсифікації через значне розширення сфер інвестування й ускладнення структури сучасної економічної системи. Окрім того, інвестиційна сфера, як один із найбільш чутливих компонентів економічного розвитку, позиціонується піддатливою до впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Стан інвестиційно-інноваційної безпеки загалом є відображенням ефективності державного механізму регулювання інвестиційної діяльності. Рівень інвестиційної безпеки економіки України знижується через недостатні обсяги прямих іноземних інвестицій, а також низькі їх темпи прирос-

ту; незадовільний рівень валового нагромадження та зниження питомої ваги вартості нововведених основних засобів до обсягу капітальних інвестицій. Окрім того, негативний вплив мають скорочення частки конкурентних ринків та відсутність практики пріоритетного спрямування інвестицій у високотехнологічні галузі. Вдосконалення податкової політики, підвищення ефективності антимонопольного регулювання та дієва боротьба з корупцією вбачаються необхідними фундаментальними передумовами для розвитку ділової культури між контрагентами та довіри між суб'єктами економічної діяльності, що суттєво оптимізує стан інвестиційно-інноваційної безпеки.

Серед ключових викликів та ризиків у сфері забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки наразі актуальними позиціонуються нерозвиненість інфраструктури трансферу технологій та низький рівень фінансування науково-технічного розвитку; мінімізація експорту та інтенсифікація імпорту наукоємної продукції; незначний поступ у інформатизації інноваційної сфери; неадекватність державної мотиваційної політики [5].

Залучення можливостей сучасних інформаційних систем та інструментів цифровізації, а також жорстка система моніторингу та контролю стимулюють підвищення якості взаємодії між учасниками соціально-економічних проєктів, оптимізуючи управлінську систему. При цьому цифрова оптимізація парадигми менеджменту позиціонується як безперервний процес, нерозривно пов'язаний з інноваційними технологіями. Вона спрямована на задоволення очікувань ринку, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності [11].

Механізми публічного управління забезпечення інвестиційно-інноваційної компоненти економічної безпеки позиціонуються сукупністю інструментів і методів, які забезпечують ефективну взаємодію державних і приватних інтересів, стимулюючи формування балансу між виробництвом, споживанням та інвестуванням. Базовим індикатором інвестиційної безпеки є конкурентоспроможність економіки як процесу реалізації економічної безпеки в динаміці. При цьому особлива роль відводиться страхуванню інвестиційних ризиків. Очевидно, що інвестиційна безпека реалізується в повному обсязі в разі дотримання граничних нормативів інвестування, що створює передумови для регенерації інноваційного потенціалу суспільства, розширеного відтворення основного капіталу та формування стратегічних резервів, підтримання конкурентоспроможності територіальних економічних систем, раціональ-

ного природокористування, нівелювання депресивних явищ у регіональному розрізі економічного становища [2].

На рівень інвестиційної безпеки безпосередній вплив чинить режим валютного курсу та відсоткова політика. Окрім того, вона залежить від характеру амортизаційної політики та ступеня інформованості інвесторів.

Узагальнюючи викладене, необхідно зацентувати, що на цих аспектах мають бути зосереджені зусилля в межах парадигми публічного управління безпековими процесами. Забезпечення інноваційної та інвестиційної безпеки територій сприяє інтенсифікації процесів технологічної оптимізації виробництва шляхом генерування та впровадження інновацій в економічну сферу.

Із огляду на зорієнтованість територіального поступу в національному просторі в напрямку європейської інтеграції, очевидно є необхідність імплементації стандартів публічного управління, що успішно застосовуються в розвинених країнах. Застосування основних положень інституціональної теорії передбачає структурування процесу формування концептуальних засад публічного управління в контексті інвестиційно-інноваційної безпеки. Водночас ресурсна безпека має бути зорієнтована передусім на перспективний поступ. Пріоритетною метою управлінської політики в окресленому концепті вбачається формування активної комунікаційної взаємодії між національними, територіальними управлінськими органами та суспільством, базовою умовою досягнення чого є розв'язання наявних міжгалузевих суперечностей, а також досягнення стабільного внутрішнього середовища – гаранта високого рівня безпеки та оперативного реагування на загрози деструктивні чинники.

ВИСНОВКИ

Сучасні стратегії публічного управління в аспекті забезпечення інвестиційно-інноваційної безпеки територій являють собою практичне вираження взаємодії суспільства та органів влади щодо формування стійких пріоритетів трансформації середовища економічної безпеки. На тлі актуалізації глобальної цифровізації механізмів управління територіальним розвитком механізм публічного менеджменту повинен передбачати потенційні дотичні ризики та виклики через залучення сучасного діджитал-інструментарію.

Результати аналітики стратегії та системи фінансового інструментарію забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України в концепті потенціалу сучасних механізмів публічного управління переконливо засвідчують, що

для стрімкої та успішної регенерації української економіки на тлі кризових політично-суспільних явищ та умов невизначеності, а також ефективної її трансформації в євроінтеграційному аспекті, необхідна інтенсифікація безпекових процесів у інвестиційній сфері. Інвестиційно-інноваційна безпека як складова економічної безпеки є поняттям інтегральним, і досягнення нею оптимальних показників може забезпечити належний рівень як економічної, так і національної безпеки загалом.

Пошук оптимальних шляхів удосконалення парадигми публічного управління у сфері інноваційно-інвестиційної безпеки в контексті перспективного повоєнного відновлення України та стрімкого інноваційного розвитку вбачається пріоритетним напрямом подальшого наукового розвитку досліджуваної тематики. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гнатенко В. Основні складові економічної безпеки держави. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 1. С. 66–82.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-66-82](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-66-82)
2. Даміров Н. Дослідження питання реформування системи публічного управління в умовах військових конфліктів. *Наукові перспективи*. 2022. № 10. С. 40–49.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10\(28\)-40-49](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10(28)-40-49)
3. Пархоменко-Куцевіл О. І. Інформаційна відкритість системи публічного управління як основа забезпечення національної безпеки. *Науковий вісник: Державне управління*. 2020. № 3. С. 195–203.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3\(5\)-195-203](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3(5)-195-203)
4. Мащенко М. А., Клименко О. М., Лісна О. Ф., Пономаренко О. О. Роль інвестиційно-інноваційної політики в умовах формування циркулярної економіки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 3. С. 54–60.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-3-7>
5. Загурська-Антонюк В. Національна безпека та публічне управління. *Галицький економічний вісник*. 2020. Т. 66. № 5. С. 187–193.
DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.187
6. Романюк М. Д., Судук Н. В., Бушинський Є. В. Модель оцінювання інвестиційної складової безпеки розвитку регіонів України. *Наукові перспективи*. 2022. № 3. С. 105–120.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3\(21\)-105-120](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3(21)-105-120)
7. Біркентале В. В., Василенко В. М. Програмно-цільовий підхід до інвестиційного розвитку територій. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2. С. 132–141.
DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.13>
8. Putera P. B., Widianingsih I., Ningrum S., Rianto Y. Policy Dynamics in Contemporary Public Administration Studies: A Conceptual Analysis. *Public Policy and Administration*. 2023. Vol. 22. Iss. 1. P. 74–90.
DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ppa.22.1.31435>
9. Klijn E.-H., Koppenjan J. F. M. Public Management and Policy Networks: Foundations of a Network Approach to Governance. *Public Management: An International Journal of Research and Theory*. 2000. Vol. 2. Iss. 2. P. 135–158.
DOI: <https://doi.org/10.1080/14719030000000007>
10. El-Muhammady A. Malaysia: Balancing national development, national security, and cybersecurity policy. In: *Routledge Companion to Global Cyber-Security Strategy*. New York: Routledge, 2021. P. 325–336.
11. Henman P. Improving public services using artificial intelligence: possibilities, pitfalls, governance. *Asia Pacific Journal of Public Administration*. 2020. Vol. 42. Iss. 4. P. 209–221.
DOI: <https://doi.org/10.1080/23276665.2020.1816188>
12. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

REFERENCES

- Birkentale, V. V., and Vasylenko, V. M. "Prohramno-tsilyovyi pidkhid do investytsiinoho rozvytku terytorii" [Program-Target Approach to Investment Development of Territories]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 2 (2021): 132-141.
DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.13>
- Damirov, N. "Doslidzhennia pytannia reformuvannia systemy publichnoho upravlinnia v umovakh viiskovykh konfliktiv" [Research the Reform of the Public Administration System in the Conditions of Military Conflicts]. *Naukovi perspektyvy*, no. 10 (2022): 40-49.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10\(28\)-40-49](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10(28)-40-49)
- El-Muhammady, A. "Malaysia: Balancing national development, national security, and cybersecurity policy". In *Routledge Companion to Global Cyber-Security Strategy*, 325-336. New York: Routledge, 2021.
- Henman, P. "Improving public services using artificial intelligence: possibilities, pitfalls, governance". *Asia Pacific Journal of Public Administration*, vol. 42, no. 4 (2020): 209-221.
DOI: <https://doi.org/10.1080/23276665.2020.1816188>
- Hnatenko, V. "Osnovni skladovi ekonomichnoi bezpeky derzhavy" [Main Components of the Economic Security of the Country]. *Naukovi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, no. 1 (2021): 66-82.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-66-82](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-66-82)
- Klijn, E.-H., and Koppenjan, J. F. M. "Public Management and Policy Networks: Foundations of a Network Approach to Governance". *Public Management: An*

- International Journal of Research and Theory*, vol. 2, no. 2 (2000): 135-158.
DOI: <https://doi.org/10.1080/14719030000000007>
[Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
- Mashchenko, M. A. et al. "Rol investytsiino-innovatsiinoi polityky v umovakh formuvannia tsyrkuliarnoi ekonomiky" [The Role of Investment and Innovation Policy in the Conditions of Forming the Circular Economy]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 7, no. 3 (2022): 54-60.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-3-7>
- Parkhomenko-Kutsevil, O. I. "Informatsiina vidkrytyi systemy publichnoho upravlinnia yak osnova za bezpechennia natsionalnoi bezpeky" [Information Openness of the Public Administration System as a Basis for Ensuring National Security]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, no. 3 (2020): 195-203.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3\(5\)-195-203](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3(5)-195-203)

- Putera, P. B. et al. "Policy Dynamics in Contemporary Public Administration Studies: A Conceptual Analysis". *Public Policy and Administration*, vol. 22, no. 1 (2023): 74-90.
DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ppa.22.1.31435>
- Romaniuk, M. D., Suduk, N. V., and Bushynskiy, Ye. V. "Model otsiniuvannia investytsiinoi skladovoi bezpeky rozvytku rehioniv Ukrainy" [Model of Evaluation of Investment Component Security of Development of Regions of Ukraine]. *Naukovi perspektyvy*, no. 3 (2022): 105-120.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3\(21\)-105-120](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3(21)-105-120)
- Zahurska-Antoniuk, V. "Natsionalna bezpeka ta publichne upravlinnia" [National Security and Public Administration]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 66, no. 5 (2020): 187-193.
DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.187

УДК 330.3
JEL: E23; E24; O15
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-50-56>

ПРЯМІ ТА НЕПРЯМІ ЗБИТКИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ, СПРИЧИНЕНІ ВОЄННИМИ ДІЯМИ

©2024 САМБОРСЬКА О. Ю., МАТЕРИНЬСЬКА О. А.

УДК 330.3
JEL: E23; E24; O15

Самборська О. Ю., Материнська О. А. Прямі та непрямі збитки економіки України, спричинені воєнними діями

У статті проведено дослідження часткової чи повної руйнації провідних і бюджетоутворювальних галузей економіки країни, пошкоджень відомих на весь світ підприємств; прораховано збитки на національному рівні окремих секторів економіки внаслідок воєнних дій на території України. Особливу увагу приділено зменшенню чисельності населення країни, міграції працездатного населення, втраті сукупного доходу сімейних домогосподарств. Визначено показник бідності населення за час воєнних дій. Оприлюднено кількість громадян України, які перетнули кордон в обох напрямках через війну. Проведено оцінювання прямих збитків і руйнувань, пошкоджень об'єктів громадського сектора, соціальних об'єктів та установ, закладів освіти, науки й охорони здоров'я, адміністративних будівель. У дослідженні зазначено, що руйнування складських приміщень для зберігання сільськогосподарської продукції, порушені логістичні зв'язки, цілковита втрата можливості доступу до пільгових умов кредитування сільськогосподарських виробників спричинило порушення умов контракту реалізації сировини та готової продукції на експорт, штучне зростання собівартості товару через підняття плати за електроенергію, а втрата посівних площ і територій через мінування спричинило зменшення кількості вирощеної сировини та навіть втрату окремих галузей в областях. Результати дослідження демонструють, що воєнні дії, які тривають досі, спричинили значний тиск на тваринництво, навіть подекуди його цілковиту втрату на окупованих територіях. Порушено питання вибору оптимального напрямку збереження та використання трудового потенціалу України, відновлення провідних галузей і секторів економіки задля розвитку та підняття економіки загалом.

Ключові слова: збитки, воєнні дії, активи, міграція, галузь, потенціал, розвиток.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Самборська Оксана Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічно-правових дисциплін, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: Super_oksana30@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1911-9138>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-1410-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203753053>

Материнська Ольга Андріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фундаментальних та приватно-правових дисциплін, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: olga.materynska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5966-7676>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JXM-2663-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58860716200>